

ОЦІНКА СТАНУ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

EVALUATION OF THE STATE OF SOLVENCY OF DOMESTIC ENTERPRISES

Чемчикаленко Р.А.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Гордієнко А.О.

студент,
Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

Статтю присвячено дослідженню рівня платоспроможності вітчизняних підприємств та можливих напрямів щодо його поліпшення. Визначено сутність та об'єкт дослідження терміну «платоспроможність підприємства». Проаналізовано рівень поточної платоспроможності підприємств України та Харківської області за період з 2015 по березень 2017 р. Показано, що у цілому по країні та Харківській області проблема неплатоспроможності є надсерйозною. Однією з причин такого стану з платоспроможністю вітчизняних підприємств є відрив сфери обігу від сфери виробництва, про що опосередковано свідчить більш високий рівень платоспроможності підприємств сфери обігу над підприємствами виробничої сфери. Доведено, що лідери платоспроможності у цілому по країні й по регіонам різні, а це свідчить і про відсутність єдності причини неплатоспроможності вітчизняних підприємств. Проте спільною проблемою є відсутність стратегічного бачення подолання проблеми неплатоспроможності, заснованого на наявних наукових здобутках вітчизняних та зарубіжних фахівців.

Ключові слова: платоспроможність, система управління, активи, ліквідність, підприємство.

Статья посвящена исследованию уровня платежеспособности отечественных предприятий и возможных направлений по его улучшению. Определены сущность и объект исследования термина «платежеспособность предприятия». Проанализирован уровень текущей платежеспособности предприятий Украины и Харьковской области за период с 2015 по март 2017 г. Показано, что в целом по стране и Харьковской области проблема неплатежеспособности является сверхсерьезной. Одной из причин такого положения с платежеспособностью отечественных предприятий является отрыв сферы обращения от сферы производства, о чем косвенно свидетельствует более высокий уровень платежеспособности предприятий сферы обращения над предприятиями производственной сферы. Доказано, что лидеры платежеспособности в целом по стране и по регионам разные, а это свидетельствует и об отсутствии единства причины неплатежеспособности отечественных предприятий. Однако общей проблемой является отсутствие стратегического видения решения проблемы неплатежеспособности, основанного на имеющихся научных достижениях отечественных и зарубежных специалистов.

Ключевые слова: платежеспособность, система управления, активы, ликвидность, предприятие.

The article is devoted to the study of the level of solvency of domestic enterprises and possible directions for its improvement. The essence and object of research of the term "solvency of the enterprise" are determined. The level of current solvency of Ukrainian enterprises and Kharkiv region for the period from 2015 to March 2017 is analyzed. It is shown that in general, the insolvency problem in the country and the Kharkiv region is over-serious. One of the reasons for this situation with the solvency of domestic enterprises is the separation of the sphere of turnover from the sphere of production, as indirectly attested by a higher level of solvency of enterprises in the sphere of circulation of enterprises in the manufacturing sector. It is proved that the leaders of solvency in general, in the country and in the regions are different, and this also indicates the lack of unity of the reason for the insolvency of domestic enterprises. However, the common problem is the lack of a strategic vision for solving the problem of insolvency, based on existing scientific achievements of domestic and foreign specialists.

Keywords: solvency, management system, assets, liquidity, enterprise.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах фінансової кризи та тотальних неплатежів проблема підвищення ефективності системи управління платоспроможністю підприємства набуває чи не найбільшого значення. Саме від можливості правильно оцінити власну платоспроможність та спроможність майбутніх контрагентів своєчасно й в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями залежать не тільки фінансові результати, а й сама можливість існування бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Проблема управління платоспроможністю бізнесу в сучасному своєму вигляді постає перед вітчизняними підприємствами переважно з моменту становлення незалежної України, проте у світовому економічному просторі вона досліджується значно довше. Так, основи розуміння самого поняття «платоспроможність» закладені ще в роботах А. Маршалла, А. Монкретьєна, У. Петті, А. Сміта, У. Стеффорда та ін. Суттєвий внесок у розвиток теорії управління платоспроможністю належить і Дж. Кейнсу і К. Марксу. Сучасний етап дослідження проблеми управління платоспроможністю підприємств пов'язують із роботами таких зарубіжних науковців і практиків, як: С. Брю, С. Майєрс, К. Макконнелл, І. Фішер, М. Фрідман, Дж. Хікс, Л. Бернстайн, Ю. Бріггем, Л. Гапенські, А. Гропеллі, Дж.К. ван Хорн, Е. Негашев, Г. Савицька, Р. Сайфулін, Н. Селєнцова, Е. Сорокіна, Е. Уткін, А. Шеремет.

Серед вітчизняних науковців необхідно відзначити роботи М. Білика, І. Бланка, А. Мазаракі, В. Бурчевського, А. Поддєрьогіна, Ф. Бутинця, О. Данилова, В. Іваненка, М. Коробова, Г. Ковальчук, Л. Лігоненко, Є. Мних, В. Опаріна, О. Терещенко та багатьох інших.

Проте кожній історичній епосі притаманні свої власні проблемні моменти, що неодмінно відображається й на проблемі управління платоспроможністю підприємств. Відповідно, саме оцінці сучасного стану, а також удосконаленню системи управління платоспроможністю вітчизняних підприємств й призначена ця робота.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Таким чином, метою статті є оцінка сучасного стану платоспроможності вітчизняних підприємств, а також обґрунтування можливих резервів підвищення її рівня.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Сам термін «платоспроможність» хоча й викликає в економічному середовищі певну наукову дискусію, оскільки досить часто відбувається підміна таких понять, як «ліквідність» та «платоспроможність» чи їх значення одне для одного, проте, на нашу думку, є досить усталеним й дослідженим.

Перефразувавши низку визначень платоспроможності можна охарактеризувати як здатність (або такий стан фінансів) підприємства, за якого воно шляхом внутрішньої мобілізації своїх активів (передусім у грошовій формі), а також за рахунок активізації зовнішніх ресурсів здатне в повному обсязі та в установленій договором строк погашати всі свої зобов'язання, фінансувати свою діяльність та покривати непередбачувані борги, забезпечувати оптимальну структуру зобов'язань та належну їх якість, а також брати на себе юридичну відповідальність за свої зобов'язання та їх порушення.

Відповідно, платоспроможність – це не тільки стан внутрішніх ресурсів, як це, наприклад, у тому чи іншому вигляді відзначають І. Макачук [1, с. 8], А. Ванієва [2, с. 6], М. Крейніна, Г. Савицька [3, с. 334], а й здатність і можливість залучати кошти ззовні для виконання своїх зобов'язань. Також платоспроможність, на нашу думку, характеризує здатність виконувати не тільки короткострокові зобов'язання (про що йдеться в роботах К. Багацької [4, с. 39]), Т. Сидорова та Г. Лисак або ж, навпаки, тільки довгострокові зобов'язання, як це відзначає Е. Уткін [3, с. 334], а й це можливість погашати всі без винятку зобов'язання підприємства, у тому числі й непередбачувані. Такої ж думки, до речі, притримуються й такі автори, як В.В. Нагайчук [5, с. 119], А.В. Кулик [6, с. 312–313], Є.В. Мних [3, с. 334] та багато інших.

Платоспроможність – це й також здатність усіх активів (а не тільки в грошовій формі, як це відзначають Н. Давиденко [7, с. 37], К. Багацька [4, с. 39]) перетворюватися в грошову форму для розрахунків за власними зобов'язаннями підприємства, про що відзначають А. Шеремет [3, с. 334], А. Кулик [6, с. 312–313], Ю. Журавльова [8, с. 8], Л. Вдовенко [9, с. 27]. До того ж платоспроможність – це ще й здатність підприємства до створення додаткової вартості (прибутку) в обсязі достатньому не тільки для погашення своїх зобов'язань, а й для продовження безперебійної роботи підприємства, про що відзначають такі фахівці, як А. Мазаракі та Л. Лігоненко, Й. Ворст, П. Ревентлоу [3, с. 334] та багато інших.

Різноманіття підходів до трактування самого терміну «платоспроможність» зумовлює й досить суттєві відмінності й у трактуванні об'єктів дослідження цього явища.

Зокрема, К. Багацька виділяє такі об'єкти управління, як: виробничі запаси; дебіторська заборгованість; залишок грошових коштів + поточні фінансові інвестиції; кредиторська заборгованість за товари; зобов'язання за розрахунками; короткострокові кредити банків [4, с. 39]. У Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій із приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених Наказом Міністер-

ства економіки України від 17 січня 2006 р. № 14, фактично об'єктами дослідження є простро-чена кредиторська заборгованість, сума наяв-них у підприємства грошових коштів, їх еквіва-лентів та інших високоліквідних активів і його поточних зобов'язань. На думку ж В. Іванова, об'єктом дослідження є виробнича і фінансова економічна діяльність підприємства [10, с. 8].

Згідно з нашим трактуванням сутності терміну «платоспроможність підприємства», об'єктом його дослідження є не тільки наявність, склад, стан, структура та ефективність формування й використання всіх активів і пасивів підприємства, а й здатність цього ж підприємства формувати позитивні фінансові результати та грошові потоки.

Згідно з таким трактуванням об'єкту дослі-дження платоспроможності підприємства, здій-снимо аналіз сучасного стану рівня платоспро-можності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності України у цілому та в Харківському регіоні зокрема й спробуємо поглянути на цю проблему крізь призму спе-ціалізації підприємств та їх територіального розміщення.

Першим і найчастіше використовуваним у процесі аналізу платоспроможності підприємств є показник поточної платоспроможності, котрий

розраховується як співвідношення оборотних (поточних) активів та поточних пасивів підпри-ємства. Проте варто відзначити, що за віднос-ною простотою розрахунку криється чимало труднощів з його інтерпретацією, оскільки фахівці не дійшли до єдиного висновку щодо нормативу даного показника. Як стверджує А. Кулик, даний показник не тільки по-різному називається різними авторами (його ще назива-ють загальний коефіцієнт ліквідності, загальний коефіцієнт покриття, коефіцієнт покриття, кое-фіцієнт загальної платоспроможності, середній коефіцієнт ліквідності), а й має щонайменше одинадцять рекомендованих (нормативних) значень – від одиниці та більше до двох із поло-виною [6, с. 306–307].

Ми ж у процесі дослідження поточної пла-тоспроможності, зважаючи на той факт, що для кожної галузі економіки й для певних еко-номічних та політичних умов у країні має вико-ристовуватися окремий норматив платоспро-можності, скористаємося найбільш уживаним нормативом, яким є інтервальне значення кое-фіцієнта поточної платоспроможності від 1,5 до 2 (табл. 1). До того ж ураховуючи, що розрахо-вуватися необхідно виключно активами в гро-шовій формі, а для цього потрібно майно про-

Таблиця 1

Динаміка показника поточної платоспроможності великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності [11; 12]

Показники	Україна			Харківська область		
	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*
Усього	0,9790	0,9543	0,9656	1,1079	1,1451	1,1283
Сільське, лісове та рибне господарство	0,9153	1,2872	1,3178	1,5496	1,2720	1,3357
Промисловість	0,9255	0,8801	0,8998	1,1550	1,0436	1,0369
Будівництво	1,0157	1,0137	0,9970	1,6468	1,5123	1,2731
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	0,9933	1,0597	1,0490	1,0087	1,3280	1,3160
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	0,9074	0,9841	1,0041	0,7817	0,9213	1,0016
Тимчасове розміщування й організація харчування	0,5120	0,6219	0,5415	0,4348	0,2818	0,2406
Інформація та телекомунікації	0,7206	0,7158	0,7596	1,6896	2,4317	2,2382
Фінансова та страхова діяльність	1,6489	1,8274	1,9894	3,1550	1,3249	1,3786
Операції з нерухомим майном	0,8767	0,5977	0,5981	0,9887	1,1219	1,0392
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,3884	1,0660	1,1112	2,0381	2,0023	2,0232
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,6925	0,8004	0,7850	0,9428	0,6809	0,6894
Освіта	0,9400	1,3028	1,2992	**	**	**
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,8093	0,7858	0,7997	0,9577	1,0852	1,0681
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,5655	0,8547	0,8180	3,0094	3,7744	3,7740
Надання інших видів послуг	1,2027	1,0354	1,0061	**	**	**

* станом на 31 березня 2017 р.

** офіційна інформація відсутня

давати в умовах тотальної стагнації практично всіх ринків, знижка в 25–50% аж ніяк не може бути завищеною.

Як видно з результатів, наведених у табл. 1 розрахунків, нині переважна більшість підприємств як України, так і Харківської області неплатоспроможна і не має достатнього обсягу оборотних активів, необхідних для покриття відповідних зобов'язань.

Як не дивно, проте на початок 2017 р. найгірша ситуація по Україні простежується в таких секторах економіки, як тимчасове розміщення й організація харчування, операції з нерухомим майном, де рівень забезпеченості поточних зобов'язань оборотними активами не те що досягнув нормативу, а становить навіть менше третини потрібного рівня. При цьому якщо у сфері операцій із нерухомим майном це можна пояснити специфікою діяльності, за якої основне майно підприємств перебуває в необоротному вигляді, то для сфери розміщування й організації харчування це неприпустиме.

Натомість практично єдиною сферою діяльності, де витримується норматив поточної платоспроможності, є фінансова та страхова діяльність. При цьому підприємства цієї галузі економіки демонструють і найкращу динаміку досліджуваного показника, оскільки його значення не тільки постійно перебуває в межах нормативу, а й щорічно постійно зростає. Так, за останні три роки його значення зросло більш ніж на 20%.

Однак навіть попри позитивну динаміку платоспроможності підприємств цієї сфери діяльності, на нашу думку, це є не надто позитивним явищем для економіки країни. Ми погоджуємося з думкою багатьох економістів, які вбачають причину фінансових криз у відриві сфери обігу від сфери виробництва, а в нашому разі відбувається саме такий відрив, оскільки усереднений рівень платоспроможності промислових підприємств в 2,2 рази нижчий від рівня платоспроможності підприємств фінансової та страхової діяльності.

Стабільну тенденцію до поліпшення значення коефіцієнта поточної платоспроможності демонструють ще два сектори економіки: сільське, лісове та рибне господарство та транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. При цьому динаміка коефіцієнта поточної платоспроможності в сільському, лісовому та рибному господарстві є найпомітнішою, і за три останні роки значення показника зросло майже на 44%. Проте й у цьому є негативний сигнал, оскільки така структура платоспроможності, по суті, відображає аграрні пріоритети розвитку держави, що є ознакою навіть так званого «сировинного» напряму розвитку економіки країни.

Своєю чергою, ситуація з рівнем поточної платоспроможності підприємств Харківської області суттєво не відрізняється від серед-

ньоукраїнського зрізу, однак найвищий рівень досліджуваного показника в області притаманний такому сектору економіки, як мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, де оборотні активи майже в 3,8 рази перевищують обсяг поточних зобов'язань, що є недоцільним, оскільки свідчить про занадто пасивний тип фінансування підприємств галузі. Водночас достатній рівень платоспроможності, а отже, й висока конкурентоспроможність, притаманні підприємствам сфер «інформація та телекомунікації» та «професійна, наукова та технічна діяльність», що є позитивним фактом і може свідчити про спробу керівництва регіону забезпечити інтелектуальний тип розвитку його економіки.

При цьому єдиною сферою економіки, де постійно зростає значення коефіцієнта поточної платоспроможності, є транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність. Проте, порівнявши показники підприємств цього сектору економіки області із середньоукраїнським їх рівнем, можна відстежити недостатню платоспроможність цих підприємств.

Також варто зауважити, що під час оцінки ефективності політики управління платоспроможністю необхідно враховувати достатність власних пасивів у складі загального капіталу. При цьому достатній рівень власного капіталу залежить від обраного менеджментом стандарту фінансування – традиційного або функціонального.

За традиційного підходу необхідне формування певного резерву платоспроможності, а також довго- (ДЗ) і середньострокові зобов'язання (СЗ) не повинні перевищувати половини постійного капіталу, який включає власний капітал (ВК) і прирівняні до нього довгострокові джерела коштів (ДЗ).

Функціональний підхід передбачає вимогу щодо того, що власний і прирівняний до нього капітал повинні повністю покривати постійні (необоротні) активи (НА), тобто резерв ліквідності у цьому разі оцінюється за величиною власних оборотних коштів. Також під час використання даного підходу обсяг короткострокових зобов'язань (КЗ) не може перевищувати частку ліквідних активів (ЛА), а решта активів повинна бути профінансована за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань [5, с. 119].

Відповідно, за традиційного підходу повинне дотримуватися правило:

$$(ДЗ + СЗ) / (ДЗ + ВК) \leq 0,5 \quad (1)$$

А під час використання функціонального підходу повинні дотримуватися такі дві умови:

$$(ВК+ДК) / НА \geq 1 \quad (2)$$

$$ГК / КЗ \geq 1 \quad (3)$$

У зв'язку з відсутністю інформації про обсяги грошових коштів перевіряємо дотримання перших двох умов підприємствами України та Харківської області в 2015–2017 рр. (табл. 2).

Таблиця 2

**Аналіз достатності рівня власного капіталу великих та середніх підприємств
за видами економічної діяльності [11; 12]**

Показники	Україна						Харківська область					
	2015		2016		2017*		2015		2016		2017*	
	умова 1	умова 2	умова 1	умова 2	умова 1	умова 2	умова 1	умова 2	умова 1	умова 2	умова 1	умова 2
Усього	0,4	1,0	0,4	1,0	0,4	1,0	0,3	1,1	0,3	1,1	0,3	1,1
Сільське, лісове та рибне господарство	1,2	0,8	0,3	1,4	0,3	1,5	0,03	1,5	0,03	1,2	0,03	1,3
Промисловість	0,5	0,9	0,5	0,8	0,5	0,9	0,4	1,2	0,4	1,1	0,4	1,1
Будівництво	1,0	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0	0,7	3,1	0,7	2,8	0,6	2,1
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	1,4	1,0	1,1	1,4	1,1	1,3	1,2	1,1	0,8	4,5	0,8	4,6
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	0,2	1,0	0,2	1,0	0,2	1,0	0,3	0,9	0,3	1,0	0,3	1,0
Тимчасове розміщення й організація харчування	1,4	0,6	1,6	0,7	1,7	0,5	0,9	0,5	3,2	0,1	-4,1	-0,1
Інформація та телекомунікації	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,5	1,7	0,3	2,3	0,3	2,3
Фінансова та страхова діяльність	0,6	1,8	0,6	1,6	0,5	1,7	0,03	5,8	0,5	1,7	0,4	1,5
Операції з нерухомим майном	1,0	0,9	1,2	0,7	1,2	0,7	1,0	1,0	0,9	1,1	1,0	1,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	0,2	1,1	0,1	1,0	0,1	1,0	0,1	2,3	0,1	2,3	0,1	2,3
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	0,1	1,0	0,0	1,0	0,03	1,0	0,03	1,0	0,001	1,0	0,001	1,0
Освіта	0,1	1,0	0,1	1,1	0,1	1,1	**	**	**	**	**	**
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,6	0,9	0,6	0,9	0,6	0,9	0,2	1,0	0,2	1,1	0,2	1,1
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,5	0,8	0,5	0,9	0,5	0,9	0,4	1,3	0,5	1,7	0,5	1,8
Надання інших видів послуг	0,03	1,2	0,03	1,0	0,03	1,0	**	**	**	**	**	**

* станом на 31 березня 2017 р.

** офіційна інформація відсутня

Як видно з результатів представлених у табл. 2 розрахунків, чи не основна проблема з платоспроможністю вітчизняних підприємств криється в відсутності навіть продуманої стратегії до формування як активів, так і пасивів вітчизняних підприємств. Так, якщо у цілому як по економіці країни, так і Харківського регіону зокрема справджуються одразу обидві нерівності, що не дає змогу ідентифікувати обраний менеджментом стандарт фінансування капіталу та активів (традиційний чи функціональний), то в розрізі окремих видів діяльності не дотримується жодна з них. Так, по Україні в 2017 р. одночасне невиконання одразу обох умов притаманне таким сферам економіки, як тимчасове розміщення й організація харчування, інформація та телекомунікації, операції з нерухомим майном, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги. Й практично всі перелічені сфери економіки демонстрували чи не найнижчий рівень поточної платоспроможності. У межах

Харківської області відповідний антирейтинг очолили такі види економічної діяльності, як будівництво, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, тимчасове розміщення й організація харчування. При цьому підприємства сфери тимчасового розміщення й організації харчування у зв'язку з повною відсутністю власного капіталу взагалі продемонстрували від'ємні значення щодо виконання другої з представлених умов. Відповідно, як видно з табл. 1, підприємства цього сектору економіки демонстрували й найнижчі значення коефіцієнта поточної платоспроможності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, результати проведеного дослідження показали, що у цілому по Україні стан платоспроможності великих та середніх вітчизняних підприємств, які є осередком української економіки, є майже критичним. Єдиною

сферою діяльності, котра в країні демонструє достатній рівень поточної платоспроможності, є фінансова та страхова діяльність. Однак це скоріше є ознакою надування «мильної бульбашки», ніж позитивним явищем в економіці країни, оскільки це є проявом відриву сфери обігу від сфери виробництва. Водночас проведений аналіз показав, що, з одного боку, в регіонах, зокрема в Харківській області, стан платоспроможності не є достатнім, проте лідерство в рейтингу платоспроможності, а опосередковано й пріоритети розвитку економіки області, дещо інші. Зокрема, у Харківській області основними локомотивами розвитку є високоінтелектуальні сектори економіки: інформація та телекомунікації та професійна,

наукова та технічна діяльність, що є надією на позитивні зрушення.

Своєю чергою, причини такої неплатоспроможності вітчизняних підприємств у кожній сфері діяльності свої, а тому шукати одні ліки для всіх хвороб недоцільно. Натомість є одна схожа риса як для більшості великих та середніх підприємств усієї країни, так і Харківського регіону зокрема: нині, з одного боку, відсутнє стратегічне бачення розвитку цих підприємств, а з іншого – менеджмент цих підприємств абстрагувався від наукової думки щодо вирішення питань вибору стратегій формування та використання майна та капіталу підприємства, джерел їх фінансування, що в результаті призводить і до розквіту проблеми неплатоспроможності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Макаруч І.М. Організаційно-економічні чинники забезпечення платоспроможності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / І.М. Макаруч. – Київ, 2009. – 25 с.
2. Ванієва А.Р. Ліквідність та платоспроможність будівельних підприємств: оцінка і прогнозування (на прикладі Автономної Республіки Крим) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / А.Р. Ванієва. – Київ, 2011. – 22 с.
3. Соколова Е., Чернявська Г. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства / Е. Соколова, Г. Чернявська // Збірник наукових праць ДЕУТ. Серія «Економіка і управління». – 2016. – Вип. 35. – С. 330–338.
4. Багацка К.В. Управління довгостроковою платоспроможністю підприємства в ринковому середовищі / К.В. Багацка // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2008. – Вип. 1(3). – С. 37–43.
5. Нагайчук В.В. Політика управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства / В.В. Нагайчук // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Вип. 16. – Ч. 2. – С. 118–121.
6. Кулик А.В. Проблеми організації та методики аналізу ліквідності і платоспроможності підприємств / А.В. Кулик // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем : збірник наукових праць МННЦ ІТІС. – 2009. – № 14. – С. 300–332.
7. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства / Н.М. Давиденко // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – № 2. – С. 36–40.
8. Журавльова Ю.Ю. Платоспроможність підприємства та шляхи її забезпечення (на прикладі харчової промисловості) : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Ю.Ю. Журавльова. – Київ, 2007. – 22 с.
9. Вдовенко Л. Платоспроможність підприємств: сутність та методика розрахунку показників / Л. Вдовенко // Економічний аналіз. – 2012. – № 10. Ч. 2. – С. 27–29.
10. Іванов В.К. Управління платоспроможністю промислового підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)» / В.К. Іванов. – Маріуполь, 2010. – 20 с.
11. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>.
12. Головне управління статистики у Харківській області. Архів. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/struktura-balansu-pidpriyemstv-za-vydami-ekonomichnoi-diialnosti>.